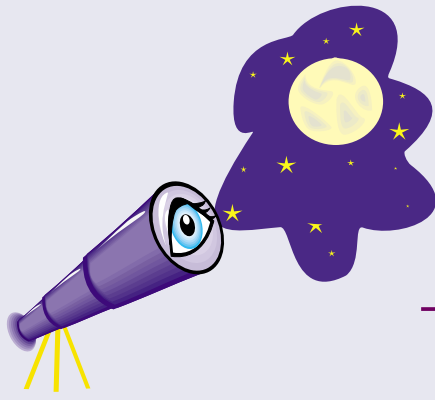

Gökyüzü

Alp Akoğlu

Messier Albümü - 11 (M45)

Messier Albümü'nün bu bölümünde ele aldığımız M45, gökyüzünün en parlak derin gökyüzü cismi. Bu nedenle amatör gözlemcilerin en çok gözledikleri gök cisimlerinden biri.

M45 Yedi Kızkardeşler Yıldız Kümesi

Açık yıldız kümesi
Bulunduğu takımyıldız: Boğa
Sağ Açıklık: 03°47.0'
Dik Açıklık: 24°07'
Uzaklık: 380 ışık yılı
Görünür parlaklık: 1,6 kadir

M45, yaklaşık 100 milyon yaşında, genç yıldızlardan oluşan ve 500 kadar üyesi bulunan bir açık yıldız kümesi. M45, henüz çok genç bir küme olduğundan, yıldızları oluşturan bulutsunun artakalanı, yıldızların çevresinde dağılmamış olarak duruyor.

M45, çeşitli adlarla biliniyor. Yedi Kızkardeşler, Ülker ve Yedi Kandilli Süreyya bunların en yaygın olanları. Kümenin parlak yıldızları, adlarını Yunan söylencesinden alıyor. Alcyone, Electra, Maia, Merope, Taygeta, Celaeno ve Sterope, yedi kızkardeşin simgeleri. Atlas, kızkardeşlerin babaları, Pleione ise anneleridir. M45, çıplak gözle, hemen her türlü gökyüzü koşulunda, kent merkezinden bile gözlenebilir. Işık kirliliği olan bir ortamda, kümenin altı ya da yedi yıldız çıplak gözle seçilebilir. Karanlık bir yerde gözlem yaparsanız, kümenin yaklaşık bir düzine kadar yıldızını gözleyebilirsiniz.

M45, gökyüzünde geniş bir alana yayıldığından (yaklaşık 2°, yani dört dolunay çaplı bir alan), kümeyi gözlemenin en iyi yolu, ona çıplak gözle ya da dürbünle bakmak. Ortalama bir teleskop, yaklaşık 1° çaplı alanı gösterdiği için, kümenin bir bölümü görüş alanına girer. Bir dürbünle baktığınızda, kümenin tümünü görebilir, onlarca yıldızını seçebilirsiniz.

Gezegenler

Tüm gece boyunca gözlenebilen **Satürn**, bu ay gözlem için en uygun gezegen. Satürn, gözlem süresi bakımından olduğu kadar, gezegenimize yakınlığı ve halkalarının eğikliği bakımından da uygun durumda. Bu sıralar, gezegen 30 yılda dolandığı yörüngesinde en büyük ve en parlak durumda. Bu, özellikle teleskoplu gözlemciler için gezegeni daha da çe-

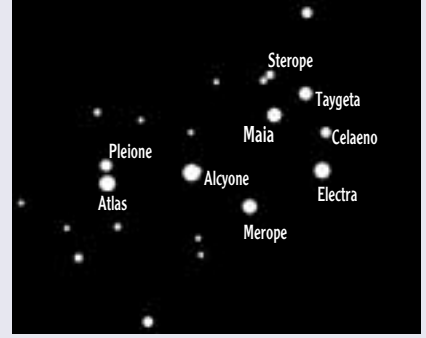

kici hâle getiriyor.

Boğa Takımyıldızı'nda yer alan Satürn, gün geçtikçe, ilginç bir buluşmaya doğru ilerliyor. 4 Ocak 2003'te, gezegen bir süpernova kalıntısı olan Yengeç Bulutsusu'nun (M1) tam olarak önünde yer alacak. 31 Aralık'ta, Satürn ve Yengeç Bulutsusu 18 açı dakikası kadar yakın olacaklar. Yengeç bulutsusunu görebilmek için, orta büyüklükte bir teleskop gerekiyor. Ancak, Satürn'ün parlaklığı nedeniyle bulutsuyu görmek epeyce zor olacak.

Aylardır sabah gökyüzünde yer alan Jüpiter, artık erkenden doğu ufkundan yükseliyor. Ayn

1 Aralık saat 22:00; 15 Aralık saat 21:00;
31 Aralık 20:00'de gökyüzünün genel görünüşü

başlarında saat 21:30 civarında doğan gezegen, ayın sonlarına geldiğimizde 19:30'da doğuyor. -2,5 kadir'le parlayan gezegeni bulmak için, yukarıda verdiğimiz saatlerden sonra doğu ufkuna bakmanız yeterli. Parlaklık konusunda, Jüpiter'in en büyük rakibi, hemen hemen aynı saatlerde güneydoğu ufkundan yükselen, gökyüzünün en parlak yıldızı (-1,1 kadir) Akyıldız (Sirius) olacak.

Venüs ve Mars, sabah gökyüzünde yer alıyorlar ve saat 03:45 civarında batı ufkundan yükseliyorlar. İki gezegen birbirine çok yakın konumda yer alıyor. Ayın başında gezegenlerin görünür uzaklığı yaklaşık 2 dereceyken, ay sonunda birbirlerine yaklaşık 5 derece uzakta yer alacaklar. -4,5 kadir parlaklıktaki Venüs, 1,5 kadir parlaklıktaki Mars'a oranla çok parlak.

Merkür, en büyük uzanımına olacağı 20 Aralık'ta bile, hava kararmaya başladığında ufuktan sadece 10° yukarıda olacak. Bu nedenle, gezegeni gözlemek çok zor.

Aralık Ayının Gök Olayları

- 1 Aralık: Venüs, Mars ve Ay yakın görünümde. (Sabah)
- 2 Aralık: Ay, enberide.
- 4 Aralık: Ay, yeniay evresinde.
- 7 Aralık: Venüs, en parlak görünümünde (-4,7 kadir).
- 11 Aralık: Ay, ilkördün evresinde.
- 13 Aralık: Geminid (ikizler) göktaşı yağmuru en yüksek sayıya ulaşıyor.
- 14 Aralık: Ay, enötede.
- 19 Aralık: Ay, dolunay evresinde; Satürn, Ay'ın 3° güneyinde.
- 22 Aralık: Kış gündönümü.
- 23 Aralık: Jüpiter, Ay'ın 4° güneyinde.
- 27 Aralık: Ay, sondördün evresinde.
- 30 Aralık: Ay enberide; Mars, Venüs ve Ay çok yakın görünümde (sabah).

